

Aan het werk voor Joseph Israel Ricardo (en nog veel meer joodse Winterswijkers)

Sepultura staat er op het grafscript van een van de graven, die in het gras van de begraafplaats aan de Spoorstraat verstoppt ligt. Stond moeten we eigenlijk zeggen, want het opschrift is net als de naam slecht leesbaar. Het is illustratief voor de situatie waarin het erfgoed van de joodse gemeenschap van Winterswijk zich bevindt. Het is er nog, maar als we niets doen vervaagt het langzaam. Tot het er niet meer is.

Foto grafscript Ricardo

De Mr. F.W. Voorink Stichting is in het voorjaar van 2012 opgericht om te voorkomen dat het joodse erfgoed van Winterswijk afbrokkelt. Na enkele bestuurswisselingen is er in 2013 een vaste kern ontstaan van Winterswijkers die zich inzetten voor de bescherming van dit bijzondere cultuurhistorische erfgoed. In het jaar 2013 bestond het bestuur uit de volgende personen:

- Miriam Schwarz, voorzitter
- Dagmar Draadjer, secretaris
- Fons Catau, penningmeester
- Carl Drees
- Sjoerd van der Werf
- Tiemen Epema
- Ben Westerveld, adviseur

Adressen:

Spoorstraat 36 • 7101 GV Winterswijk • 0543 - 518364
www.synagogewinterswijk.nl • info@synagogewinterswijk.nl

Beloningsbeleid: de bestuursleden van de stichting ontvangen voor hun inzet geen enkele beloning.

Het bestuur heeft zich in 2013 vooral met de volgende onderwerpen beziggehouden:

Organisatie - Subsidie - Fondsenwerving - Activiteiten

Organisatie:

- Beleidsplan
- Zoeken naar bestuursleden
- Website

Subsidie

- BRIM via Gert Tutert er zesjarig onderhoudsplan opgemaakt naar aanleiding van het rapport dat is opgemaakt door de monumentenwacht.

Fondsenwerving

• Univé Oost Fonds

En toen was daar half juli opeens het bericht dat het Univé Oost Fonds geld wilde schenken aan 'lokale projecten met een maatschappelijke uitstraling.' Inzenden kon tot de 31ste, als het maar aan de voorwaarden voldeed. Het thema was 'natuur', dus werd de nadruk gelegd op de waarde van de tuin en het groen op de begraafplaats. De kans bestond dat we maximaal 2500 euro konden krijgen.

De titel van de aanvraag was 'Een natuurlijk rustpunt in een versteend centrum'. Daarin werd het belang van het joodse groen voor het centrum van Winterswijk verklaard.

Begin oktober kregen we bericht: onze aanvraag was niet gehonoreerd.

- Onze aandacht gaat voortdurend uit naar het inschakelen van mogelijke fondsen.

• Donateurs

Het werven van donateurs dient een tweeledig doel. In de eerste plaats leveren ze een (bescheiden) financiële basis, waardoor de stichting in staat is om de basiskosten van de organisatie op te brengen. Daarnaast vormen ze het publiek van de stichting. Door activiteiten te organiseren versterken we de band van deze groep mensen met de synagoge. De donateurs zorgen tegelijkertijd voor een positieve uitstraling.

De Mr. F.W. Voorink Stichting heeft .. donateurs (per 31 december 2013). Hen wordt een jaarlijks bijdrage van (minimaal 25 euro gevraagd om het werk van de stichting te ondersteunen.

De donateurs worden als eerste aangeschreven om ze op activiteiten te wijzen. Met behulp van de nieuwsbrief worden ze op de hoogte gehouden van al het werk dat wordt verricht om het joodse erfgoed in Winterswijk te behouden.

Activiteiten

De synagoge is in de eerste plaats een gebouw met een religieus doel. Enkele keren per jaar zijn er diensten, op zaterdag en joodse feestdagen. Daarnaast worden er verschillende activiteiten georganiseerd. De Voorink Stichting spant zich in om activiteiten te organiseren, die ervoor zorgen dat er bekendheid wordt gegeven aan het doel om het joods erfgoed te behouden. Door activiteiten kan de stichting donateurs aan zich binden.

• Artikelen in MuseumNieuws

De Mr. F.W. Voorink Stichting zoekt nadrukkelijk het contact met verenigingen en stichtingen die eenzelfde of vergelijkbaar cultuurhistorisch doel nastreven. Dat is bijvoorbeeld de museumvereniging, die vier maal per jaar het blad Museum Nieuws

uitgeeft. Het doel is om regelmatig historische verhalen voor dat blad te schrijven. Daarnaast kunnen we onze activiteiten via dat kanaal bekendmaken.

In 2013 verscheen in dat Museum Nieuws het artikel 'Die steen zit er al 125 jaar'. Daarin wordt het verhaal van de joodse gemeenschap in Winterswijk beschreven, zoals die er in de 19e eeuw uitzag, voorafgaand aan de bouw van de nieuwe sjoel. Het artikel eindigde met een oproep om donateur te worden van de Mr. F.W. Voorink Stichting.

• **Nieuwsbrieven**

Nieuwsbrieven zijn uiteraard geen activiteit op zich, maar dienen om donateurs en relatie sop de hoogte te houden van ons werk, de activiteiten die we organiseren en de successen die we boeken en de tegenvallers die we moeten incasseren.

In 2013 zijn er vijf verschenen. Rond de jaarwisseling verschijnen er nog twee. In de nieuwsbrieven wordt aan onderwerpen aandacht besteed die met de stichting en de joodse cultuurhistorie van Winterswijk te maken hebben. Onderwerpen die aan de orde kwamen zijn onder andere:

- de herdenking van de eerste steenlegging
- het onderhoud van de tuin
- lezing over Max van Dam en de expositie in Kunst Ende
- de expositie over de Dode Zee-rollen in Assen
- de openstelling op de Open Monumentendag
- de website wehebbenzeallemaalgekend.com voor verhalen over joodse Winterswijkers
- de lezing over de Dode Zee-rollen in de synagoge

• **NL Doet**

Het onderhoud van de tuin is aangemeld voor NL Doet, de landelijke vrijwilligersactie. Deelname aan NL Doet past bij het streven om de stichting meer bekendheid te geven. Het praktische doel is om jongeren aan het werk te zetten. Het werk was gepland in maart. Met enkele jongeren is de tuin schoongemaakt, onkruid verwijderd, groen gesnoeid en op de begraafplaats is een boompje verplaatst.

• **125 jaar!**

'De eerste steen werd 125 jaar geleden ingemetseld...' was de inleidende zin op de uitnodiging die in juni werd rondgestuurd. De stichting vestigde daarmee de aandacht op een bijzonder jubileum: het was op 18 juni 2013 precies 125 jaar geleden dat vier joodse heren de eerste steen metselden aan de zijmuur van de synagoge aan de Spoorstraat. Het was een belangrijke dag voor de gemeenschap van toen, daarom werd er bij dat bijzondere jubileum een middag lang stilgestaan. De genodigden werden ontvangen in zaal Sleeswijk. Om 15.30 uur werd het gezelschap in de synagoge zelf welkom geheten door Mirjam Schwarz. Henk Vis sprak namens de werkgroep Leren van de Oorlog een 'terugblik naar de toekomst' uit. Rolf Nihom verhaalde van zijn herinneringen aan het Winterswijk van zijn

jeugd. Opperrabijn Binyomin Jacobs sprak enkele gebeden uit. En er was een kleine rimpeling: burgemeester Thijs van Beem was niet aanwezig, hoewel zijn komst wel door de gemeente was aangekondigd.

Foto 125 jaar sjoel

• Open Monumentendag

Extra openstelling op zondag 15 september met een gratis rondleiding. Deze extra openstelling trok op zondagmiddag enkele tientallen bezoekers. Met promotiemateriaal wordt hen op het bestaan van de stichting gewezen.

• Lezingen

– Dode Zee-rollen

De expositie van de Dode Zee-rollen in het Drents Museum in Assen was aanleiding voor de stichting om een lezing te organiseren. Daardoor werd Jacob Ben-Chaim uitgenodigd. Hij vertelde op zondag 17 november in de synagoge het verhaal over deze bijzondere ontdekking. Deze lezing trok tachtig betalende bezoekers.

– Er is contact gezocht met mensen die ook een lezing in de synagoge kunnen houden, zoals Ad van Liempt, Ernst Hirsch Ballin, Job Cohen, Jan Terlouw. Het idee is om vooral mensen uit te nodigen die over een onderwerp kunnen vertellen dat aansluit bij de achtergrond en de doelen van de stichting. Een ander idee is om jaarlijks een spreker uit te nodigen in de periode rond de dodenherdenking en nationale bevrijdingsdag.

• Stenen

Het was koud, maar het was de moeite waard. In de eerste week van april hebben we de straatstenen weggehaald uit de tuin van secretaris Dagmar Draadje aan de Spoorstraatstraat, pal tegenover de oude begraafplaats. Dat is ook de plek waar we de stenen hebben opgeslagen, in een tiental grote kunststof zakken. De prima kwaliteit straatstenen konden we gratis krijgen, als we ze er zelf uithaalden. Wellicht komen ze nog van pas als we aan de slag kunnen met de tuin van de synagoge.

• Tuindagen

Aan het groen op het synagoge-complex is in 2013 op verschillende manieren aandacht besteed. Er is in april een tuin dag geweest, het gewone onderhoud wordt vooral uitgevoerd door Ben Westerveld. Sjoerd van der Werf maakt regelmatig een rondje om rotzooi weg te halen, blad te harken en groen te snoeien. Ook is in het najaar de walnotenboom geplukt. Dat leverde een emmer aan walnoten op. Te weinig om in zakjes als relatiegeschenk rond te delen (wat het idee was), voldoende om zelf op te eten.

De tuin staat er op zich redelijk bij, maar de wens om deze aan te pakken is er nog steeds. Het plan is om de stobben van de laurierstruiken met gespecialiseerd gereedschap te verwijderen. Dat gebeurt wellicht begin 2014.

- **De begraafplaatsen**

Aan de Spoorstraat ligt ook een begraafplaats met daarop acht stenen. Een aantal daarvan heeft onderhoud, om te garanderen dat de stenen overeind blijven staan en de opschriften leesbaar blijven. Ook een aantal stenen op de nog in gebruik zijnde begraafplaats aan de Misterweg heeft onderhoud om te voorkomen dat ze omvallen of verder beschadigen.

- **LCD-scherm**

De technische redactie van dagblad De Gelderlander stuurde begin december alle medewerkers een bericht over overbodige lcd-schermen. De schermen werden weggegeven. Elke medewerker kon een goed doel voordragen. Bestuurslid Sjoerd van der Werf (werkzaam bij De Gelderlander) heeft de Mr. F.W. Voorink Stichting voorgedragen. Het scherm is bedoeld voor de presentaties in de synagoge. De voordracht is geslaagd: er werd een scherm toegezegd, het is in de laatste week van december in Nijmegen opgehaald.